

Dėl sinodinės Bažnyčios
bendrystė | dalyvavimas | misija

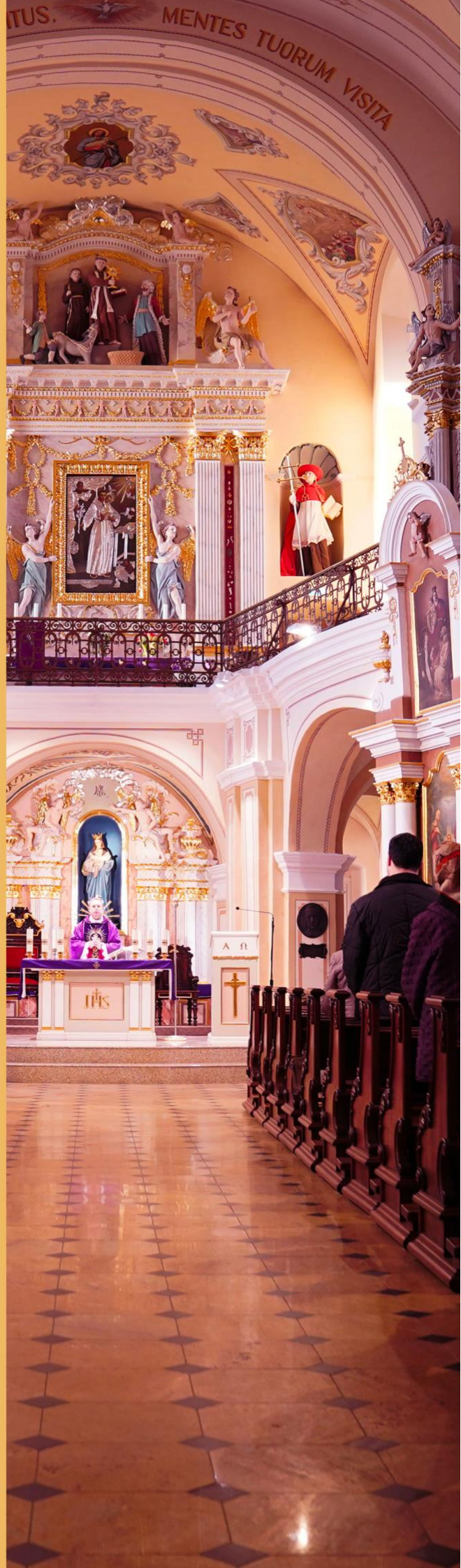
TELŠIŲ VYSKUPIJOS

sinodinio kelio išvalgų apibendrinimas

Sinodinio kelio Telšių vyskupijoje koordinatoriūs
kun. dr. doc. Andrius Vaitkevičius

Sinodinio kelio Telšių vyskupijoje darbo grupė:

Kan. Vilius Viktoravičius
Kan. Haroldas Šneideraitis
Mons. Rimantas Gudlinkis
Margarita Petrauskaitė
Domininkas Lizdenis
Gintė Kazlauskienė
Jūratė Damanskienė
Gabrielė Eitavičienė
Sonata Jakumienė

TELŠIŲ VYSKUPIJA SINODINIO KELIO IŽVALGŲ APIBENDRINIMAS

ĮVADAS

1. Žinia apie popiežiaus Pranciškaus inicijuotą sinodinį kelią Telšių vyskupijoje buvo palankiai priimta. Tai tapo puikia proga susitikimams ir pokalbiams, kuriuose dalyvavo tiek aktyvūs parapijų nariai, tiek ir paribiuose esantys žmonės. Organizacinį susitikimų darbą kiek aptemdė dėl pandemijos įvesti apribojimai, tačiau tai nesutrukdė judėti pirmyn.

Telšių vyskupas Algirdas Jurevičius vyskupijos sinodinio kelio koordinatoriumi paskyrė kun. dr. doc. Andrių Vaitkevičių. Taip pat buvo sudaryta darbo grupė, kurios tikslas – skatinti sinodinio kelio diskusinius susitikimus, įvertinti surinktas išvalgas ir parengti Telšių vyskupijos išvalgų apibendrinimą.

2021 m. lapkričio 27 d. buvo organizuoti sinodinio kelio moderatorių mokymai (dalyvavo 242 asmenys). Moderatoriai supažindinti su sinodinio kelio tikslu, metodinės medžiagos naudojimu, grupių vedimo dinamika.

Tikintieji raginami patys dalyvauti sinodiniame kelyje ir kviesti į sinodinį kelią jungtis nuo Bažnyčios nutolusius žmones. Visa reikalinga informacija buvo skelbiama internetiniame puslapyje (www.sinodas.katalikai.lt). Pasitaikė žmonių, kurie dėl pandemijos ar kitų priežasčių nedrįso prisijungti prie diskusijų. Jiems buvo sukurta anoniminė internetinė anketa, kurioje jie galėjo pareikšti savo nuomonę. Dažniausiai sinodinio kelio susitikimai vykdavo parapijų salėse, tačiau buvo bandoma juos organizuoti ir „neutralioje“ erdvėje – kultūros namuose, mokyklose, bibliotekose, bendruomenės namuose ir kt. Taip Bažnyčia siekia visus pakviesti ir išklausti.

KELIO BENDRAKELEIVIAI

2. **Tikėjimo bendrakeleiviai.** Kaip bendrakeleiviai tikėjimo kelionėje visų pirma įvardijami artimiausi žmonės – šeima bei draugai, bažnytinė bendruomenė, pakrikštytieji, o taip pat žmonės, glaudžiai susiję su mūsų kasdienybe, ir net amžinybėje esantys artimieji. Vedantys bendrakeleiviai – kunigai. Jie gali būti įkvepiantys ir skatinantys keliauti drauge, bet pasitaiko, kad dėl savo žmogiško silpnumo atstumia nuo Bažnyčios ir tikėjimo.

Kai kur išryškėjo tendencija, kad, kalbant apie Bažnyčios bendruomenę, bendrakeleiviais buvo įvardinami tik tie, kurie nuolat lanko bažnyčią. Tarp jaunimo pasitaikė dviprasmiškų išvalgų: dalis jaunimo nepriskiria savęs praktikuojantiems katalikams, bet jaučiasi bendruomenės dalimi, o kiti – dalyvauja Bažnyčioje šventinėmis progomis, tačiau nesijaučia bendrakeleiviais.

3. **Narystė Bažnyčioje.** Sakydami *mūsų Bažnyčia* pirmiausia galvojame apie pakrikštytus, Jėzų išpažįstančius, katalikų tikėjimo žmones, apie savo parapijos ir brolių narius, įvairių katalikiškų bendruomenių tikinčiuosius, bendraminčius ir visus tuos, su kuriais mus sieja bendra tarnystė, malda, savanoriškos veiklos.

Dažnas Bažnyčią suvokia kaip paslaugų teikimo instituciją ar pastatą. Pastebėta tendencija, jog žmonės nesijaučia Bažnyčios nariais ir ją suvokia tik kaip dvasininkų ir pašvęstojo gyvenimo narių darinį. Didelė problema yra ta, kad pakrikštytieji savęs nelaiko tikraisiais Bažnyčios nariais, o be dvasininkų jaučiasi silpni ir neįgalūs veikti. Kai kur su nuostaba padarytas atradimas – mes visi esame Bažnyčia! Netgi tie, kurie nutolę nuo tikėjimo!

4. **Paliktieji šalikelėje.** Mąstymas apie paliktuosius šalikelėje prasidėjo nuo teiginio, jog „mūsų bendruomenėje tokių nėra“, tačiau pateikus tam tikrus pavyzdžius, kas gali būti „gulintys pakeleje“, atėjo gilesnės išvalgos. Paliktaisiais šalikelėje gali jaustis šeimos nariai, svetimi žmonės ar tie, kurie nesilanko bažnyčioje, priešiška nusiteikę, gyvenantys be sakramentų, nekrikščionys. Taip pat tie,

kurie yra pasipiktinę Bažnyčios narių veiksmais, patiriantys sunkumų, turintys priklausomybių, neturintys gyvenimo tikslo, atitolę nuo Bažnyčios, ligoniai, vargšai, išsituokusios poros, asmenys, sudarę antrą ar trečią santuoką, dėl ligos ar senatvės atsitolinę nuo Bažnyčios, asmenys, kurie dėl vienokių ar kitokių priežasčių jaučiasi esantys Bažnyčios diskriminuojami.

Kartais net lankantis bažnyčioje galima jaustis „gulinčiu pakelėje“, nes vien dalyvavimo šv. Mišiose neužtenka, – reikia bendrystės, o kitų būdų, kaip stiprinti savo tikėjimą, nežinoma. Šalikelėje yra tie, kurie dalyvauja pamaldose, tačiau kasdienybėje praktikuoja okultizmą, naudojasi ekstrasensų paslaugomis. Pakelėje palikta ir krikščioniška spauda.

5. Asmeninio atsivertimo būtinumas. Sinodinio kelio dalyviai pripažino, kad lengviau yra diskutuoti apie tai, ką turėtų daryti kiti, negu apie save. Tačiau įžvelgta, jog reikia išdrįsti prie kito priėti, labiau išgirsti kitą – įsiklausyti į kitus, mažiau skubėti, skirti laiko sutinkamiems žmonėms, daugiau melstis, dalyvauti Bažnyčios bendruomeninėje veikloje, diskutuoti apie bendras problemas ir asmeninius rūpesčius. Dažnai kiti kaltinami dėl iniciatyvumo trūkumo, tačiau prieinama prie išvados, kad kiekvienas galime pradėti keistis nuo savęs. Kai atveriamė širdį, – labiau pastebime ir pajaučiame tuos, kuriems reikia pagalbos.

Atsivertimas suprantamas kaip požiūrio pakeitimas ir žvelgimas į kitą pasiruošus išklaudyti, o ne teisti. Atgaila ir atvirumas ugdo nuolankumą ir pašalina baimę kalbėti apie Bažnyčios kaltes bei nuodėmes. Tam reikia kantrybės ir laiko, drąsos ir pasitikėjimo, kuriam įkvėptų bendruomenių lyderiai, kunigai. Augti ir atsiversti padeda aiškus suvokimas, jog kiekvienas turi galimybę imtis iniciatyvos ir dalyvauti Bažnyčios veikloje kuriant bendruomenę, organizuojant krikščioniškas veiklas, tarnysčių ir darbų pasiskirstymas, savanorystė, piligriminės kelionės...

6. Kristus – mūsų bendrakeleivis. Sinodinio kelio diskusijose paaiškėjo, kad į Kristų remiamasi labiau asmeniškai negu bendruomeniškai. Kristus, tikėjimas, malda yra suvokiami kaip asmeninis dalykas, kurį skirtingai patiria ir išgyvena kiekvienas. Kristų dažnai užgožia jausmai, emocijos, nesuprantame ženklų ir neatpažįstame Kristaus vedimo. Dažniau kreipiamasi tiesiog į Dievą.

Kada klausomės šv. Rašto ar jį skaitome, – jis veikia tarsi „transformatorius“, derinantis mūsų nusistatymą su Kristaus valia.

7. Bažnyčios, kaip bendruomenės, kelionė. Sunkiai suvokiamas Bažnyčios bendruomeniškumo aspektas. Trūksta noro kasdien liudyti Kristų. Pastebėta priešprieša tarp asmeninės ir bendruomeninės maldos. Dalis sinodinio kelio dalyvių teigė, kad nebūtina eiti į bažnyčią, bet galima asmeniškai melstis, kiti manė priešingai – asmeninė malda ne bažnyčioje yra gerai, tačiau būtina bendruomeniškai švęsti sekmadienio Eucharistiją. Po pandemijos išryškėjo tendencija, jog dalis žmonių nuotoliniu būdu stebi pamaldas, nors galėtų dalyvauti parapijos Eucharistijoje.

Sunkumų iškyla, kai pristinga meilės ir pagarbos žmogui. Dalyvaujantys sekmadienio Eucharistijoje jaučia dvasinį pakylėjimą bei emocinį palengvėjimą. Jei kunigas galėtų aptarnauti ne daugiau kaip dvi parapijas, turėtų daugiau laiko pabūti su parapijiečiais, dalyvauti visose bendruomenės renginiuose ir veiklose.

8. Kelionės centras. Sinodinio kelio dalyvių religinės praktikos centre – asmeninis santykis su Dievu ir asmeninė malda, o Bažnyčia ir bendruomeniškumas lieka antroje vietoje. Argumentuojama, jog glaudesnę ir artimesnę ryšį išgyvena vienumoje su Dievu, būdami vieni bažnyčioje. Dvasinio gyvenimo centre daliai žmonių yra Dievas, bet plačiau padiskutavus tampa aišku, jog centre dažniau esame patys, mūsų „Aš“, o ne Kristus.

Nereikia prisiimti gelbėtojo vaidmens, nes tik Kristus – Gelbėtojas. Svarbu išlikti atviram tiems žmonėms, kurie grąžina į mūsų gyvenimo centrą Kristų. Tuomet šalikelėje lieka vis mažiau žmonių,

o ėjimas link Kristaus – visos bendruomenės pašaukimas. Reikia budėti, kad visos grupės ir sambūriai Bažnyčioje nepaleistų Kristaus, kad netaptų humanitarinėmis ar socialinėmis grupelėmis. Reikia sąmoningai nuolat sau priminti, kad ieškau Kristaus. Ir svarbu neužmiršti, kad skelbti Kristų reiktų kokybiškai, nes kai kuriems žmonėms tai tampa Dievo tobulumo pažinimo ženklu ir galimybe atsiverti ir pasitikėti.

9. **Bendruomenę griaunančios kunigo ir levito pozicijos (plg. Lk 10, 29-37).**

Kartais mums pavyksta įsiklausyti į kitus, o kartais mes turime labai daug savo rūpesčių, skubėjimo, kurie užgožia aplinką, ir tampame labiau susikoncentravę į asmeninius reikalus. Lengviau yra būti neabejingiems savo šeimos nariams, artimiesiems, o bendruomenės narių rūpesčiai dažniausiai nebūna tokie reikšmingi dėl to, kad viskam trūksta laiko. Esame kaip tie levitai ir kunigai, kada bijome prieiti, padėti ir paguosti. Svarbu pripažinti, kad nesame laimingi atėję į bažnyčią, o savo artimus palikę namuose. Tik išklausydami pačius silpniausius mūsų bendruomenių narius – neįgaliuosius ar atstumtuosius neprarasime jautrumo ir nepaliksime jų pakeleje.

10. **Pagalba šalikelėje esantiems.** Išskyla poreikis Bažnyčios bendruomenę mokyti suvokti tikrąją krikščionišką pareigą padėti vieni kitiems ir plėsti žmonių suvokimą apie pagalbą, kuri gali būti ne tik fizinė, bet ir moralinė. Šiame procese sinodinio kelio dalyviai vedliu ir lyderiu mato kunigą, tačiau pasauliečiai čia savo vietos neįžvelgia. O gal viršų ima nenoras prisiimti asmeninę atsakomybę už keliavimą drauge?

Bendruomenė ir kiekvienas tikintysis turi rūpintis, kad į Bažnyčią naujai atėjęs žmogus rastų savo vietą. Parapijos galėtų turėti daugiau atvirų grupių, kur būtų lengviau įsilieti.

Svarbu didinti religinį išprusimą, nes menka tikėjimo patirtis tampa užsidarymo bei kito nepriėmimo priežastimi. „Kai einu keliu ir sutinku kitą, neturiu priversti jį eiti manąjį kelią. Reikia leisti gydomam ir padėti gyti. Svarbu pačiam netapti kito suklypimo akmeniu. Keliaudami į šventovę galime pakviesti ar paraginti keliauti kartu, bet negalime „nešti“, jei pats žmogus nepaprašo pagalbos“. Reikia nebijoti eiti ieškoti šalikelėje esančiųjų ir pasitelkti į pagalbą pastoracines tarybas. Geriausia pagalba kitiems – liudijimas mūsų gyvenimo pavyzdžiu. Tikėjimas auga bendrystėje. O priešiška nuteikia įkyriai peršamos mintys. Labai svarbu vieniems už kitus melstis, dėkoti Dievui bei kelionės bendrakeleiviams.

KLAUSYTI IR KALBĖTI

11. **Nenoras išgirsti kitą.** Bendruomeninio santykio krizę liudija tai, jog Bažnyčioje dominuoja moterys, o vyrai įsitraukia per mažai. Mums sunku įsiklausyti į kitą žmogų. Reikia mokytis klausytis, o ne tik kalbėti. Esame per daug susireikšminę, mums trūksta nuolankumo. Kartais drąsiai reikšti mintis trukdo pamaldieji parapijiečiai, patarnaujantys asmenys ar iš jų patiriamas mobingas bei patyčios. Esame nešiuolaikiški, nežengiamo koja kojon su technologijomis, kurios taip pat galėtų prisidėti prie kitų išklausymo. Dažnai veikiame, kaip įpratę, o tai neleidžia mums atsiverti spontaniškam nuoširdžiam bendravimui.

Šiandien mes dažniausiai apskritai nekalbame, nes bijome vieni kitų, bijome bet kokia forma išreikšti savo silpnumą, atskleisti problemas. Mūsų kalba dažnai yra paviršutiniška, nemokame „kultūringai“ ginčytis. Bėdai ištikus bendruomenės narį apsimetame kurčnebyliais.

12. **Bendravimo sunkumai.** Mums trukdo žmogiškos klaidos – apkalbos, įsižeidimai, tiesos nutylėjimas, abejingumas, puikybė bei kategoriškumas. Nemokame bendrauti su kitokiais asmenimis: homoseksualais, kitatikiais, išsiskyrusiais... Griežtumas tikėjimo klausimais ir nekokybiškas katechezų organizavimas žaloja ieškančius tikėjimo. Kartais bendravimui trukdo ir materialinės bazės nebuvimas, pvz., nešildomos patalpos...

Baimė pasisakyti bendruomenėse akivaizdi tuomet, kai kunigas pamokslo metu ko nors paklausia. Tuomet dažniausiai visi tyli. „Būtų smagu, jeigu galėtume klausti, jei atsirastų klausimų dėžutė, galimybė aptarti homiliją po šv. Mišių prie arbatos puodelio, išdrįsti pasakyti kunigui, kas nepatinka parapijos veikloje.“ Kunigas galėtų rodyti daugiau geros valios pasauliečių atžvilgiu.

13. Esminis poreikis – troškimas būti išgirstam. Sinodinio kelio dalyviai nori būti išgirsti ir suprasti. Tai motyvuotų stengtis daugiau dalyvauti Bažnyčios gyvenime. Siūloma įsiklausyti tiek į vaikus, tiek į suaugusius, matyti problematiką, spręsti kylančius klausimus neatgrasančiais nuo Bažnyčios būdais.

Šiandienos Bažnyčios gyvenime yra daug dalykų, kuriuos girdime, bet jų nesuprantame, o tai mus tolina nuo Bažnyčios. Šiandieninis žmogus nori tam tikro „šou“, jį reikia budinti ir sudominti – kalbėti ir aiškinti paprastai, gyvenimiškai ir nesudėtingai.

Naujos maldingumo formos – gyvas šlovinimas, bendri susirinkimai-diskusijos apie bendruomenės ir asmenines problemas, apie gyvenimą ir įvairias kasdienes, buitines situacijas, mokytų žvelgti krikščioniškai, tačiau tam stinga nuolatinio proceso – abipusio pasitikėjimo ir ryšio kūrimo. Tik priėmimas kito tokio, koks jis yra, veda į mokėjimą klausytis ir išgirsti. Darbo vietoje, kur vyrauja priešiškas ir susiskaldymas, kalbant tikėjimo temomis atsiveria puiki erdvė išklausti atitolusius nuo Bažnyčios.

14. Kalbėti drąsiai ir atvirai. Žmonės bijo suklysti ar pasakyti ką nors neteisingo, todėl bijo Bažnyčioje išreikšti savo nuomonę. Pokalbiuose dažnai prislegia kunigo noras dominuoti, o kartais stereotipai apie kunigą kuria barjerus, trukdančius bendrauti nuoširdžiai. Bažnyčioje didžiausio dėmesio susilaukia aktyvūs žmonės, todėl tie, kurie jaučiasi netobuli, tiesiog atsitolina. Dažnai aktyviausi ir daugiausia tarnaujantys žmonės pervargsta ir „nebepaveža“ didelio krūvio, nesijaučia vertinami kaip savanoriai, susiduria su nuomone, kad tai jų prievolė. Kalbėtis drąsiai galėtų padėti glaudesnis bei artimesnis ryšys su kunigais, galimybė kreiptis bet kada ir bet koku klausimu.

15. Nuoširdaus bendravimo trukdžiai. Įsiklausyti į kitą trukdo mūsų pačių skubėjimas, rūpesčių gausa, neteisingas požiūris, nenoras išgirsti, nekantrumas, egoizmas, nepasitikėjimas, posovietinis mentalitetas, empatijos stoka, pagarbos stoka, išankstiniai nusistatymai, nemokėjimas argumentuotai pristatyti savo nuomonės, iš Bažnyčios tarnų ar tikinčiųjų pusės patirtos nuoskaudos.

Pasitaiko, jog dvasinių patarnavimų besikreipiantys žmonės nebuvo teisingai suprasti ir patyrė tam tikrą nuoskaudą. Netgi išpažintis, – kai kunigą ir žmogų skiria klausyklos sienelė, – atskiria ir sukelia nerimą bei jaudulį. Pokalbio forma atlikta išpažintis padėtų kurti nuoširdesnį santykį su kunigu, Dievu ir Bažnyčia. Kai kurie dalyviai teigia, jog žinojimas, kaip tiksliai atlikti išpažintį, taip pat sukelia baimę suklysti, o kartais netgi nulemia sprendimą neiti išpažinties. Žinių apie sakramentų priėmimą stoka taip pat sukuria nepageidaujamą nutolinimą nuo Bažnyčios. Artimesnis ryšys su dvasininku ir katechezė galėtų padėti įveikti įvairias baimes.

16. Būtinumas įsiklausyti. Įsiklausyti padeda bendra veikla, džiaugsmingas priėmimas, kvietimas melstis vieniems už kitus, gebėjimas išklausti kitus. Svarbu pastebėti naujai atėjusius žmones ir juos pakviesti į parapijinę veiklą.

Dauguma žmonių norėtų paprasto namų aplinkoje vykstančio pokalbio su kunigu. Tokio bendravimo dėka besirengiantieji priimti sakramentus būtų kreipiami į autentišką santykį su Dievu. Neradus tinkamo santykio su dvasininku, nelengva rasti santykį ir su Viešpačiu.

Įsiklausyti padėtų ne tik kunigo dėmesys, bet ir bendruomenės narių tarnystės, pvz., *Caritas* savanoriai, kurie pasiruošę teikti pagalbą visiems, kuriems jos reikia. Norisi naudotis šiuolaikinėmis priemonėmis, programėlėmis, kurti parapiją, atvirą pasauliui, o ne atsiribojančią nuo jo. Trūksta informacijos apie parapijose vykstančias veiklas.

17. Gydančio Jėzaus prisilietimo poreikis. Kiekvienam reikia gydančio Jėzaus veikimo ir prisilietimo prie žmogiško silpnumo, vidinių žaizdų bei įsiskaudinimų, kurie trukdo teisingai žvelgti į Jo įkurtą Bažnyčią ir įvertinti ją, kitus ir save. Reikalingas Jėzaus prisilietimas mažinant pyktį, priešišumą, bendruomeninį gyvenimą ardančius veiksnius. Nepaprastai svarbi patirtis, kad Dievas mane priima tokį, koks esu.

Siekiant dvasinio tobulėjimo tikslų reikia ir asmeninio indėlio: savikontrolės, disciplinos, įsiklausymo į tai, ko moko Bažnyčia, bei pamaldumo ugdymo. Svarbu gebėti sustoti tarp savo rūpesčių ir geriau įsiklausyti į save bei kitus. „Galėtume mažinti griežtumą ir formuoti teigiamą požiūrį į „kitaip“ manančius žmones, parodydami, jog galvojantys kitaip yra laukiami“. Visiems reikalinga užtarimo malda prašant atsivertimo malonės, pagydymo nuo priklausomybių, baimių, nepasitikėjimo ir viso, kas atskiria nuo Dievo bei artimo.

Pirmojo mėnesio penktadienio, šeštadienio ir kitos pamaldumo praktikos bei rekolekcijos leistų Jėzui palytėti mūsų širdį ir padidintų mūsų jautrumą šalia esantiesiems.

18. Asmeninio liudijimo svarba. Esame primirę liudyti savo asmeninį santykį su Jėzumi ir tai, kad tikėjimas perduodamas iš kartos į kartą. Su nerimu stebime nenorą įsipareigoti, prisiimti atsakomybę, sunkų naujų narių įsitraukimą. Tikėjimas bei priklausymas Bažnyčiai reikalauja keisti save, atsisakyti egoizmo, būti nuolankiam, o tai ne visada yra lengva. Lūpomis išpažįstame realų Kristaus veikimą sakramentuose, bet priimdami juos savotiškai „apsidraudžiamė“, tačiau negyvename Kristaus artume.

Mums reikia švelnumo, kad tuos, kurie atėję iš pareigos priimti sakramentus, paskatintume pažinti, kokios neišsemiamas Dievo malonės potencialas slypi šioje momentinėje galimybėje. Tikinčiųjų asmeninis liudijimas padeda kitiems nugalėti baimes.

DŽIAUGSMAS ŠVĘSTI

19. Aš ir liturgija. Liturgijoje išgyventos patirtys pritaikomos kasdienybėje ieškant atsakymų į rūpimus klausimus. Santykis su liturgija labai priklauso nuo įvairių žmogiškosios patirties situacijų bei gyvenimo etapų. Sekmadienio liturgija keičia ritmą, nutraukia kasdieninę rutiną, leidžia į gyvenimą pažvelgti kitomis akimis, padeda rasti savo vietą gyvenime.

Liturgijai gali trukdyti skubėjimas, todėl svarbus pasiruošimas, – kaip einu švęsti, ar perskaitau Dievo žodžio skaitinius namie, ar matau, ar gerai girdžiu, ar giedu, ar mokausi švęsti su bendruomene, ar vertinu liturgijoje tylos akimirkas... Trukdo noras būti tik klausytoju, o ne dalyviu.

Bažnyčioje labai svarbios techninės sąlygos – prieš pamaldas reikėtų anksčiau įjungti šviesas, kad būtų galima skaityti ir melstis, turėti tinkamą garso įrangą, rūpintis bažnyčios švara bei patarnautojų paruošimu. Pasigendama bendruomeninio giedojimo. Katechezės apie liturgiją pakeltų bendrą maldos dvasią, nes rečiau bažnyčioje besilankantys žmonės nežino liturginių laikysenų. Pasityčioję iš jų, daugiau jų bendruomenėje nesulauksime.

Vis dar trūksta džiaugsmingo šventimo, nes per daug esame panirę į savojo „Aš“ poreikių tenkinimus, uždarę savo širdis. Neįmanoma švęsti vienvėje – prieš einant į Bažnyčią pakvieskime draugus, kaimynus, pažįstamus. Po šv. Mišių gaunamos dvasinės dovanos – vidinė ramybė bei džiaugsmas. Taip pat džiaugsmo suteiktų *palydėtojų* į bažnyčią tarnystė, kuri leistų silpnesnės sveikatos žmonėms švęsti sekmadienį. Žmonės nori burtis į bendruomeninį gyvenimą ir po šv. Mišių, patirti bendrystę su dvasiniais vadovais. Pokalbiai agapės metu suteiktų jėgų visai savaitei ir sužadintų liturgijos ilgesį.

20. Liturgija ir rutina. Kiekvieną kartą liturgija yra ypatinga ir nauja. Pasikartojimai liturgijoje ne visuomet pažadina mūsų vidų, ne visada padeda išlikti budriais savo mintyse. Tam tikras ritmas (rutina) suteikia ramybę ir saugumo jausmą. Vyresniems žmonėms Bažnyčioje atsirandančios

naujovės sunkiai suprantamos, nes jie nori stabilumo, o jaunimas linksta link eksperimentavimo ir naujų evangelizavimo priemonių ieškojimo.

Turime pripažinti, kad kartais liturgija gali tapti rutina, su kuria kovoti galėtų padėti gilesnis liturginių veiksmų pažinimas. Jei žmogus po liturgijos nesikeičia, tuomet yra signalas, jog artėja rutinos ir abejingumo liturgijai pavojus. Su rutina padeda kovoti prisiminimas, jog liturgijos centre – Jėzus Kristus, kurio dėka sudabartinami dieviškieji slėpiniai!

21. Atvirumas homilijai. Išgirsti homiliją padeda vidinis nusiteikimas, žmogaus noras ir motyvacija, savo minčių nuraminimas, didesnis išitraukimas į liturginį sambūrį, dienos skaitinių ir evangelijos perskaitymas prieš šv. Mišias. Ne ką mažesnės reikšmės turi įdomiai, išsamiai ir įtaigiai pateiktas kunigo kalbėjimas, jo asmenybė bei autoritetas.

Homilijos būtų lengviau įsimenamos, jei dvasininkas pateiktų gyvenimiškus pavyzdžius, kurie jį patį palietė, ir tiesiogiai bendrautų su žmonėmis, prašydamas pakelti rankas ar atsakyti į tam tikrus klausimus (interaktyvumas). Galbūt vertėtų sakyti homiliją prieš arčiau žmonių ar net susėdus ratu. Homilija – tai erdvė, kurioje pasireiškia kunigo žmogiškumas ir jo asmeninė dvasinė kova. Moralizavimas pamokslu metu atstumia, o nuobodžiai skaitomas pamokslas erzina. Norėtųsi daugiau katechetinių pamokslų. Nors kartą per mėnesį galėtų būti šv. Mišios su aiškinimu.

Kliuviniu išgirsti homiliją tampa nederamas kunigų elgesys ar bažnytinės vidaus intrigos. Dalyvavimas liturgijoje turi mums priminti, kad kalbėjimas apie Dievą yra ne tik kunigo, bet ir kiekvieno parapijiečio pareiga. Patartina daryti pamokslu aptarimus namuose.

Norint, jog atsivertę žmonių širdys, pirmą žingsnį turi žengti dvasininkas. Pamokslu metu turėtų jaustis ganytojo vedimas. Pasigendama gilesnio Biblijos aiškinimo per šv. Mišias, kunigų pasiruošimo homilijai. Kai homilija „kalba“ ją sakančiajam, tuomet ji pasiekia ir klausančiųjų širdis.

22. Vidinis ir išorinis džiaugsmas. Liturgija stipriausiai daro įtaką vidinei laikysenai: praskaidrina mintis, nuramina, leidžia pajusti maldos galią, įkvepia norą daryti gerus darbus ir dovanoti džiaugsmą kitiems. Didžiausias džiaugsmas – priimti šv. Komuniją!

Nenuoseklus dalyvavimas Bažnyčios gyvenime nesukuria nuolatinio poreikio dalyvauti pamaldose. Proginis tikėjimo praktikavimas pakylėja tik šventimo akimirka, tačiau kasdienybei ženklesnės įtakos neturi.

Dalyvavimas Eucharistijoje keičia ir kasdienybę, nes norima dalintis tuo pakylėtumu su artimaisiais. Tai kuria darną su kitais, nes vienas žmogus negali švęsti. Jei šeimoje nėra vienybės, supratimo bei pagarbos, tuomet sunku skelbti Dievo Žodį.

23. Sakramentai – Dievo palytėjimo ženklai. Sakramentai – labai svarbi tikėjimo kelionės dalis, kuri tarsi „paslėpta“ nuo pasaulio, bet dovanojama tikintiesiems.

Eucharistija padeda išgyventi gyvą ryšį su Kristumi, nes tai yra reali patirtis, susijungianti su malda, žmogaus apmąstymais, nuolankumu, Dievo prisilietimu. Tačiau kartais pastebimas nepasiruošimas, netinkamas nusiteikimas priimti šv. Komuniją.

Atgailos sakramentą sinodinio kelio dalyviai apibūdino kaip itin emociškai ir dvasiškai stiprų dalyką, vedantį į gyvą tikėjimą, gilų santykio su Dievu išgyvenimą, vidinės švaros sakramentą. Žmonės vis dar turi abejonių ir baimių dėl kunigo vaidmens ir dėl išpažinties paslapties.

Ligonių patepimas – kiekvienam galimybė atsigręžti į Dievą ir jį pripažinti. Tai viena didžiausių vilčių žmogui esant gyvybės ir mirties sankirtoje.

Santuoka – teikia gyvenimui stabilumo, nes įpareigoja sutuoktinius išlikti kartu, teikdama viltį, įprasmina išgyvenamus sunkumus ir kuria ryšį su Dievu.

24. Sakramentinis formalizmas. Negyvenant tikėjimu kasdienybėje einama formaliųjų kriterijų išpildymo link. Vaikai „sutvarkomi“ taip ir nesukuriant gyvojo santykio su Dievu. Tada priekaištaujama, kad krikštijama žmogui nesuvokiant, ką su juo padarė („prieš jo valią“). Paaugliai

jaučia prievolę ruoštis Sutvirtinimui, bet per mažai skatinami suvokti Dievo malonės veikimą. Kilo pasiūlymas Sutvirtinimo sakramentą atidėti ir priimti vyresniame amžiuje. Sakramentai kartais yra pavirtę perkamomis paslaugomis – eina tie, kurie nenori, bet nori tėvai, nes gražios nuotraukos bažnyčioje ir t.t. Vyksta per dažnas santuokų anuliavimas, kas liudija apie sakramentinio gyvenimo nuvertinimą. Liberalioje visuomenėje akcentuojama žmogaus pasirinkimo laisvė ir jo norai. Žmogus savęs nebesuvokia kaip dvasinės būtybės, todėl blanksta tikėjimas Kristaus prisikėlimu bei Jo dalyvavimu mūsų gyvenime. Priešinantis šioms tendencijoms svarbu permąstyti pastoracinius modelius, užduodant sau pagrindinį klausimą: kaip padėti sukurti asmeninį santykį su Kristumi? Gyvą ryšį su Kristumi atnaujinti padėtų adoracija, šlovinimas, įsijungimas į įvairias tarnystes.

BENDRA ATSAKOMYBĖ MISIJOJE

25. Kvietimas būti misionieriumi. Esame Krikštu pakviesti būti misionieriais, aktyviai prisidėti prie Bažnyčios veiklų ir tarnysčių: choro, pagalbos tvarkant bažnyčią ir jos aplinką, organizacijų, jungimosi į grupeles ir t.t. Lengviau įsijungiama į bendruomenę ir atrandamas misionieriškas pašaukimas tuomet, kai žmogus pakviečiamas asmeniškai.

Prie Bažnyčios misijos prisidedama skiriant laiko, įsitraukiant ir panaudojant savo talentus. Kiekvienas yra misionierius savo aplinkoje, namuose, darbovietėje, remdamas iniciatyvas, savanoriaudamas bei savo gyvenimu skelbdamas Evangeliją.

26. Kliūtys misijų kelyje. Būti misionieriumi trukdo egoizmas (savi rūpesčiai svarbesni), asmeninės savybės (uždarumas), nedrąsą prisidėti prie Bažnyčios veiklos, menka savivertė, nusistovėjęs tų pačių parapijos aktyvistų ratas, perdegimas, iniciatyvos stoka. „Numetame savo atsakomybę kitiems, nepriimame savo krikščioniškos pareigos eiti į pasaulį ir skelbti Evangeliją. Manome, kad Bažnyčios gyvenimas privalo vykti sklandžiai man pačiam nedalyvaujant jame, nes Bažnyčia turi tarnus“. Parapijose esančios grupės funkcionuoja individualiai bei uždariai, todėl nėra vienybės tarpusavyje ir sudėtinga siekti bendro parapijos gėrio.

Pripažįstama, kad ateiti į Bažnyčią ir pradėti misionieriauti nėra lengva. Reikalingas palaikymas ir palydėjimas link aktyvesnio įsijungimo.

27. Apleistos ir primirštos misijų sritys. Kiekvienas pakrikštytasis turi pareigą vykdyti Bažnyčios misiją, vengdamas tuščio formalizmo. Sinodinio kelio dalyviai pripažino, kad tai dažnai užmirštama ir kartais sunkiai sekasi skleisti Dievo šviesą net savo šeimose ir tarp artimųjų.

Esam apleidę maldos misiją, atvirumą pasiūlymams, tėvų katechezę, tarnystes, lektorysę, nepalydim jaunimo po sakramentų priėmimo, nedovanojam laiko, esam apleidę išmaniųjų technologijų teikiamus privalumus... Nesidalinam savo talentais netgi tada, kai reikia nudirbti paprastus darbus. Reikalinga didesnė iniciatyvų gausa, būtinas didesnio dėmesio vaikams ir jaunimui skyrimas. Dalis žmonių net nesupranta, kaip ir į kokias tarnystes galėtų įsijungti.

28. Kam Viešpats mus kviečia? Misija – įskiepyti žmonėms suvokimą, kad parapija – mūsų visų kūrinys. Esame kviečiami dalyvauti parapijos gyvenime, kviesti kitus, panaudoti Dievo mums asmeniškai duotas dovanas ir malones, perteikti tikėjimą. Pripažįstama, kad esame apleidę visos šeimos įtraukimą į bendruomenę, sunkiai priimame naujai ateinančius žmones. Naujiems nariams būtų gerai paskirti globėją, kad palydėtų ir atsakytų į kylančius klausimus.

Reikėtų aktyvinti senų ir neįgalių žmonių pastoraciją, nešti šv. Komuniją sekmadieniais į namus ligoniams, savo aplinkoje daugiau kalbėti apie parapijoje vykstančias veiklas, telkti maldos grupes. Konkretūs darbai leidžia pajusti, jog dalyvauji Bažnyčios misijoje.

29. **Atsakomybė už parapijos gyvybingumą.** Baiminamasi, kad bažnyčios taps muziejais, o ne maldos namais. Parapijų problemos galėtų būti aktyviau sprendžiamos per parapijų tarybas, o veiklos viešinamos kviečiant į jas įsijungti.

Siekiamybė – neapsiriboti susirinkimais ir veikla siaurame narių rate. Turime suprasti, kad parapijos gyvybingumas priklauso nuo kiekvieno tikinčiojo. Turėtume vengti tuščio konkuravimo tarpusavyje.

30. **Asmeninis įsitraukimas.** Matant mažą skaičių aktyvių parapijiečių reikia suprasti, kad turiu pradėti nuo savęs. „Įgaukime drąsos siūlyti idėjas ir veiklas pritraukiant naujų narių. Svarbu išsivaduoti iš savo „burbulo“ ir eiti į paribius“. Kiekvienas parapijietis galėtų ne tik pasiūlyti įvairių veiklų, kad parapija taptų gyvybinga, įdomi ir patraukli, bet ir prisidėti prie agapių organizavimo bei Bažnyčios išlaikymo. „Mažiau kritikuoti ir labiau rodyti gailestingą meilę!“

Daugelyje parapijų trūksta veiklos po šv. Mišių ir aiškumo, kaip konkrečiais darbais žmonės galėtų prisidėti. Iškilė klausimas: „Ar esame reikalingi savo parapijai, jeigu nesame kviečiami bendrystei?“ Susirūpinimą kelia suvokimas, kad gebame įvardinti problemas ir sunkumus, tačiau nejaučiame troškimo bandyti keisti parapijos veidą. Būtina suvokti, kad parapija yra visų mūsų atsakomybė. Tam gali padėti parapijos bendruomenių ir maldos grupių pristatymo dienos ir esminio klausimo aptarimas – „Ar Jėzus Kristus yra visų mūsų misijų centras?“

DIALOGAS BAŽNYČIOJE IR VISUOMENĖJE, EKUMENIZMAS

31. **Dialogas ir kalbėjimasis.** Visi esame skirtingi ir dažniausiai neturime bendros nuomonės. Labai trūksta pagarbos kito nuomonei, mandagaus pasidalinimo savąja. Dialogas dažniausiai vyksta tarp parapijoje esančių grupių narių, bet vengiama pašnekinti „atsiskyrėlius“, vienišus, vengiame kitus įtraukti į bendruomenės susibūrimus. „Bendruojame tik su tais, su kuriais mums malonu tai daryti“.

Bažnyčios, kaip institucijos, dialogas vyksta su įvairiomis civilinės valdžios institucijomis. Bendravimas labai priklauso nuo institucijose dirbančių žmonių požiūrio į tikėjimą, o kartais Bažnyčia yra nepajėgi užmegzti dialogo. Labai svarbus yra mokyklų, jaunimo organizacijų ir Bažnyčios bendravimas ir bendradarbiavimas.

Reiktų daugiau ekumeninių pamaldų ir bendrų renginių. Galėtų visų konfesijų dvasininkai ir tikintieji jungtis į bendrą maldą valstybinių švenčių ir miesto švenčių metu.

32. **Skirtingumai ir konfliktai.** Dažnai nauji žmonės sunkiai priimami į jau esančias parapijoje grupes. Dialoge su kitaip manančiais privalu pagarbiai išklausti oponentą, tačiau labai svarbu, kad ir Bažnyčios pozicija būtų drąsiai ir argumentuotai pateikta. Dažnai tikintieji, kurie laikosi Bažnyčios mokymo ir jį gina, susiduria su panieka, pažeminimu ir, vengdami atstūmimo, viešai apie savo įsitikinimus nekalba.

Kilus konfliktui jį reikia spręsti kalbant ir meldžiantis. Dažniausiai maži konfliktai kyla ne dėl tikėjimo dalykų ar idėjų skirtumų, bet dėl kitų nesutarimų ar emocijų pliūpsnio.

Skirtingumus ir nesutarimus būtina priimti kaip bendrystės siekio galimybę. Pasidalinimas patirtimi tarp skirtingų parapijų gali auginti suvokimą, kaip mes, kaip vietinė bendruomenė, galime labiau augti ir tobulėti.

33. **Atsiversk ir išgirsk kitą žmogų!** Atsivertimui reikia atsisakyti kažko, kas sena tavyje. Tai nėra lengva. Reikia vidinės kultūros tam, kad suprastume kitokią nuomonę ir pateiktume savo argumentus, neįžeisdami žmogaus, ir tokia forma, kad jis suprastų. Reikia įveikti norą vadovauti ir nedemonstruoti savo pranašumo ar teisuoliškumo. Dvasininkams ir pasauliečiams reikia ištvermės bei kantrybės įgyvendinant Bažnyčios doktriną ir ją taikant kasdienybėje.

Svarbu atnaujinti dvasinį gyvenimą, pamaldumo praktikas: pasninką, Kryžiaus kelią, Atgailos sakramento šventimą, adoravimą ir kt. Atnaujinus asmeninį ryšį su Dievu bus lengviau atrasti ir santykį su žmogumi. Gerų pavyzdžių galime imti ir iš kitų krikščioniškų konfesijų. „Žinok, jog jeigu žmogus atėjo, tu ir esi tas, per kurį veikia Dievas, ir per tave jam ateis pagalba!“.

34. Lūkesčiai Bažnyčios atžvilgiu. Žmonės iš Bažnyčios tikisi daug: nešališkumo, padaršinimo, moralinės lyderystės, aktyvaus buvimo gėrio pusėje, veikimo taip pat ir diplomatiniam lygmenyje, psichologinio palaikymo, buvimo „karo lauko ligoninė“. Tačiau tai turi vykti kasdien, o ne tik tada, kai kyla didelės nelaimės. Bažnyčia yra palaikytoja nelaimėse, todėl iš jos norisi aiškios pozicijos, o ne tik priminimo, jog Bažnyčios mokymas išdėstytas magisteriumo dokumentuose. Ištikus nelaimėms iš Bažnyčios tikimasi ir materialinės pagalbos. Bažnyčia tekviečia maldai ne tik už žuvusius ir karo pabėgėlius, bet taip pat ir už blogį nešančių atsivertimą. Norisi, kad Bažnyčia nepasiduotų panikai, bet būtų ramintoja.

Pasigendama autentiško dialogo tarp civilinės valdžios ir Bažnyčios, nes bandoma bendrauti iš jėgos pozicijos, abiem pusėms nesiklausant vienai kitos. Svarbu, kad Bažnyčia, neatsisakydama tiesos, išlaikytų pagarbą tiems, kurie sukelia išbandymus.

AUTORITETAS IR DALYVAVIMAS

35. Bažnyčia kaip autoritetas. Didžiausias autoritetas yra Kristus ir viskas turi būti statoma ant Jo, kaip pamato. Jei Bažnyčios vadovai ves tiesos keliu prie Kristaus, sustiprės ir jų autoritetas.

Bažnyčiai reikia išeiti iš komforto zonos ribų, eiti į žmones, gyventi tiesoje ir atvirai visais klausimais kalbėti su meile. Bažnyčios autoritetą labai sumenkino pedofilijos slėpimas, nebaudžiamumas, perdėta Bažnyčios tarnų prabanga.

Savo autoriteto iškėlimo, įtakos ir galios Bažnyčia neturėtų siekti pataikaudama pasaulio dvasiai ar baimindamasi kritikos. Bažnyčios delsimas pasisakyti svarbiais visuomenei klausimais sukelia kivirčius ir susiskaldymus bendruomenės viduje. Tvirta ir argumentuota, bet ne griežta Bažnyčios pozicija padėtų tikintiesiems orientuotis informacijos srautuose, nes griežtumas itin atgraso tiek jauną, tiek vyresnio amžiaus žmogų. Bažnyčia neprivalo vykdyti vyriausybės įsakymų, kurie varžo tikėjimo laisvę. „Nepaisant to, ką kalbėtų žiniasklaida ir politikai, aš ir daugelis mano aplinkos žmonių žavisi Bažnyčia, kai Ji gina gyvybę nuo prasiidėjimo iki natūralios mirties, kai stoja ginti žmogaus prigimtines teises, šeimą, kai nesiruošia perrašyti ir keisti nė vieno brūkšnelio iš Šventojo Rašto, atsisakyti kokio nors nepatogaus įsakymo“.

36. Kunigo autoritetas. Kunigo vaidmuo Bažnyčioje yra nepaprastai svarbus. Jis turi stengtis būti autoritetu bei vedliu, tačiau ir visiems prieinamu asmeniu, užkrečiančiu savo pavyzdžiu ir ieškančiu naujų būdų, kaip pakviesti žmones į tikėjimą.

Žmonių atsakomybė – įsijungti į tarnystes ir taip auginti veiklios Bažnyčios liudijimą. Pasauliečiai turėtų nebijoti kvieisti kunigus į bendrystę ir taip atverti erdvę sielovadiniam pokalbiams.

Turime keistis visi: tiek ganytojai, tiek ir bendruomenė. Jaučiamas kai kurių dvasininkų atsiribojimas nuo pasauliečių, o tarp pasauliečių – nerimas dėl Bažnyčios ateities nesant pakankamam skaičiui dvasinių pašaukimų. Pravartu ieškoti būdų, kaip telkti mažesnes bendruomenes į vieną didelę parapijos bendruomenę. Susipažinimas su Bažnyčios veikla augina jos autoritetą visuomenėje.

Norėtusi, kad raštinėje budintys kunigai ir pasauliečiai būtų ne tik šv. Mišių ir kitų prašymų registratoriai, bet ir tikri ganytojai, skiriantys laiko apsilankiusiajam – jį prakalbinti, išklaudyti bei pakviesti prisijungti prie parapijos veiklos. Pastebima problema kunigų tarpusavio bendravime. Juk dvasininkai turėtų tarpusavyje gyventi tarnystės ir pagarbos dvasioje.

37. Vietinės Bažnyčios valdymo problematika. Kai kuriose parapijose ir organizacijose klesti kunigo vienvaldystė. Niekas nieko nežino ir nėra apie tai, kas tikrai yra svarbu, kalbama. Kitur

pastebima, kad pasauliečiai nenori padėti klebonui ir didžiausia atsakomybė ir pareiga viskuo rūpintis tenka vien tik jam. Kitur gražiai bendradarbiaujama su pastoracinėmis tarybomis ir mokomasi dirbti komandoje. Tačiau dažnai tik maža dalis tikinčiųjų žino, kas vyksta parapijoje, ir norintiems jungtis į aktyvių parapijiečių komandą kyla neaiškumų, kaip tapti vienu iš jų.

Labai svarbus kunigų įsiklausymas į parapijiečių iniciatyvas, kad būtų skatinamas komandinis darbas ir dėl bendro tikslo būtų telkiami skirtingi žmonės. Vykdamas apklausas parapijose būtų galima sužinoti parapijiečių lūkesčius ir poreikius. Reiktų stiprinti moters vaidmenį parapijose. Būsime laimingesni tarnaudami, nebūdami savanaudžiai, galvodami apie kitus.

38. Bažnyčios finansai. Parapijos daug kur susiduria su išsilaikymo problema. Tačiau dažnai apie sunkumus nekalbama arba tiesiog priekaištauojama dėl finansų stygiaus. „Juk turiu žinoti, kad mano įsitraukimas reikalingas ir kaip galiu padėti“.

Norėję per skelbimus išgirsti ataskaitas apie finansus, panaudotas lėšas ir kitas aktualijas. Ypač naudinga, kai klebonas parapijiečius periodiškai informuoja apie ūkinius reikalus bei finansinę padėtį. Daugelyje parapijų skelbiamos metinės finansinės ataskaitos ir siekiama skaidrumo pristatant parapijos lėšų naudojimą. Tikintiesiems tikrai būtų naudinga informacija apie tai, kaip tvarkomi parapijos finansai, iš ko gyvena kunigas, ir t.t. Dažniausiai įtarumas kyla iš nežinojimo, kaip veikia pati sistema.

Pasauliečiai dažnai neturi svaraus balso, sprendžiant strateginius parapijos pastoracijos klausimus. „O juk tik mūsų visų, dvasininkų ir pasauliečių, vienybėje ir lygiaverčiame bendradarbiavime yra Bažnyčios stiprybė“.

39. Skaidrumas ir atskaitomybė. Apgailėstaujama, kad daugelyje parapijų klebonai nepristato finansinių ataskaitų, todėl kyla abejonės dėl skaidrumo. Atsakomybė už parapijos veiklą tenka nedidelei parapijiečių grupei. Žmonės, nors ir skatinama aukoti, tačiau nežino, kaip naudojamos aukos. Siūloma viešinti parapijos pajamas ir išlaidas. Prie skaidrumo prisidėtų ir pasauliečiai, jeigu padėtų rinkti aukas, – tai labiau sustiprintų pasitikėjimą.

Kai kur ekonominė parapijos taryba kontroliuoja ir prižiūri, kaip Bažnyčios reikmėms naudojamos surinktos lėšos. Dažniau galėtų būti skelbiama informacija apie bendruomenės rūpesčius, veiklas bei suaukotas ir išleistas lėšas.

SINODALUMO UGDYMAS

40. Sinodinės kelionės vaisiai. „Patyrėme tarpusavio bendrystę, susibūrimo džiaugsmą, išsakėme ir aptarėme nuomones. Turėjome galimybę išgirsti vienas kitą, atnaujinti savo žvilgsnį į Bažnyčioje esamą situaciją, pabuvome kartu, diskutavome, meldėmės, tapome artimesni.“

„Gimė noras dažniau burtis, kartu plėtoti naujas veiklas ir atgaivinti apleistas pamaldumo praktikas. Mumyse augo suvokimas, kad kiekvieno tikinčiojo atsakomybė yra individuali, o veikla turi būti komandinė. Priėjome prie išvados, kad tikras ir autentiškas dalyvavimas Bažnyčios veikloje negali vesti į savęs sureikšminimą, į egocentrizmą.“

„Išmokome būti drąsesni. Supratome, kad reikia laikytis tam tikrų taisyklių, ugdytis sąžinę, išgirsti, išklausti. Supratome, kad reikia palaikyti tuos, kurie imasi atsakomybių, kad reikia žengti pirmąjį žingsnį“.

41. Sinodinio požiūrio ugdymas. Sinodiškumas buvo suprastas kaip eilinių parapijiečių įsitraukimas ir bendra atsakomybė už Bažnyčią. Turime atsisakyti stereotipų, savojo egoistiško „Aš“, kad galėtume girdėti kitus, kad drąsiau prisiimtume atsakomybę už parapiją, nepalikdami visų reikalų tik dvasininkams.

Jeigu tikrai norime išmokti klausytis kito, turėtume klausti, kur mus kreipia ir veda Jėzus, klausytis Dievo Žodžio, o suklydę – eiti išpažinties. Turėtume kreipti dėmesį į visus parapijos narius, ne tik į

atskirų maldos grupių nuomones. Bažnyčiai svarbu telkti bendradarbius, galinčius skleisti jos vykdomą misiją. Svarbu asmeniškai domėtis bendruomenės gyvenimo aktualijomis, kalbinti kunigus.

42. **Tęsti sinodiškumą Bažnyčioje.** Kad pratęstume bendravimą, reikia rasti bendrą tikslą, norą ir ryžtą nebijoti išreikšti savo nuomonę. Iniciatyvos turi imtis kiekvienas, o ne laukti, kol kas lieps. Turėtume vis susitikti ir kartu spręsti išskylančias problemas, pasakoti apie sinodinį kelią ir tuo sudominti daugiau žmonių. Svarbu nepamiršti gerųjų patirčių, ir tradicijų.

Pastebėta, kad žmonės patys per šį laiką pasikeitė. Atsirado noras vėl susitikti, organizuoti bendrystės vakarus, filmų peržiūras, organizuoti diskusijas įvairiomis temomis. „Pamatėme, kaip kiti regi Bažnyčią, – tie, kurių nuomonės nebuvo girdėję“. Tai labai svarbus procesas – ėjimas kartu, o ne koncentravimasis į rezultatus.

IŠVADOS

43. Sinodinis kelias parodė daug gražių dalykų, atskleidė skirtingus iššūkius, kuriais gyvena Dievo tauta. Tai tapo galimybe pačioms bendruomenėms pasikalbėti apie daugelį iki tol neliestų temų. Prieita prie nuomonės, kad susitikimai tokia forma turėtų vykti dažniau – jie davė daug naudos, suteikė dvasinės gerovės bendruomenių nariams.

Sinodinio kelio dalyviai buvo iš įvairių amžiaus grupių ir visuomenės sluoksnių. Dažnai žmogus gyvena savo mažame pasaulyje, kuriame kasdienybė koncentruojasi ties rutina. Susitikimų dėka atsiskleidė reikalingumas pažinti pagrindines tikėjimo tiesas ir Bažnyčios mokymo pagrindus.

Pamatyta, kad bendruomenės yra itin susiskaldžiusios, nes dalis tikinčiųjų pasižymi perdėtu pasitikėjimu savimi ir įsitikinimu, jog teisingai supranta tikrąją krikščioniškumo prasmę. Nors netrūksta įžvalgų, kaip turėtų atrodyti Bažnyčios gyvenimas, tačiau turima mažai noro patiems kažko imtis arba dalyvauti siūlomose veiklose.

44. Pasitaikė momentų, kada žmonės sunkiai suprato temas, klausimus. Patirta sunkumų suvokiant išsikeltus uždavinius. Bandant reflektuoti kai kurie atsakydavo, jog tiesiog „nežino, ką pasakyti“.

Vis dar stinga sąmoningo supratimo, kad Bažnyčia yra bendruomenė, kad esame šeima, o ne konkurentai vienas kitam. Trūksta gilesnio susirūpinimo Bažnyčios gyvenimo procesu, veiklaus suvokimo, kad esame ne proginė susirenkanti tikinčiųjų grupė, bet istorijoje keliaujanti Dievo tauta.

Kai kur moderatoriams nepavyko suburti sinodinio kelio grupių, kitur nepavyko keliauti per visas temas, ar jau pradėtas sinodinis kelias išsikvėpė ir bendruomenių nariai nebematė poreikio jo tęsti. Kai kur dalyviai drąsiai kalbėjo priekaištaudami kitiems, įvardindami jų trūkumus, tačiau labai teigiamai kalbėjo apie save, sunkiai suvokdami asmeninio kasdienio atsivertimo būtinybę.

45. Neramina tai, kad, matant įvairius iššūkius, proporcingai pastebimas nenoras įsitraukti ir spręsti sunkumus. Džiugina pamatytas gebėjimas įvardinti bėdas, baiminamasi visiško Bažnyčios misijos sunykimo Lietuvoje. Pastebėta, kad pagrindinis mūsų sunkumas – ryšio su Kristumi trūkumas, kuris, kaip manoma, išspręstų visus su bendruomeniškumu susijusius iššūkius. Pastebėta, kad sustabarėjęs požiūris užkerta kelią atjautai, geranoriškumui ir kad šis sinodinis kelias yra tik labai ilgo kelio link vienas kito artumo pradžia. Būtina išgirsti vieniems kitų pastebėjimus, priimti teisingą kritiką ir eiti drauge, neišleidžiant iš akių Jėzaus Kristaus.

Sinodinio kelio apibendrinimą sudarė Telšių vyskupijos sinodinio kelio darbo grupė, vadovaujama kun. dr. doc. Andriaus Vaitkevičiaus.